

CLAVIS MONUMENTORUM LITTERARUM
(REGNUM BOHEMIAE)

4

Fontes rerum Regni Bohemiae
(FRRB)

I

Aeneae Silvii
HISTORIA BOHEMICA

Ediderunt et in linguam Bohemicam verterunt
Dana Martínková, Alena Hadravová, Jiří Matl.
Praefatus est František Šmahel.

INSTITUTUM STUDIIS CLASSICIS PROMOVEDIS
ACADEMIA SCIENTIARUM REI PUBLICAE BOHEMORUM

PRAGAE
MCMXCVIII

Enea Silvio

HISTORIA BOHEMICA

—
HISTORIE ČESKÁ

K vydání připravili
a z latinského originálu přeložili
Dana Martínková, Alena Hadravová a Jiří Matl

Úvodní studii napsal
František Šmahel

KLP
Praha 1998

suo, Moraviam possidendam concessit. Vicegradum^A novis muris ac propugnaculis communivit.^B Corpus sancti Viti Pragae detulit. Pontem Multaviae,^C qui exundationibus corruebat, in Praga restauravit.^D Ecclesiam Pragensem ad metropoliticum decus erexit,^E cum antea Maguntino pontifici subiecta esset.

(6) Clarus profecto imperator, nisi Bohemici regni gloriam^F magis quam Romani^G imperii quaesivisset. Illud quoque nomini^H eius non parvam inussit^I maculam, quod Venceslaum,^J ex filiis suis natu maiorem, in^K imperio sibi successorem adhuc^L vivens ordinare conatus est, idque pecunia.^M Nam cum principes electores haud facile ad eam rem trahi possent, quod virtute obtinere non potuit, pretio comparavit, promissis cuique electori C milibus aureis. Quos cum repraesentare non posset, publica illis Romanae rei publicae vectigalia obligavit, perpetuum imperii malum. Hinc^N Romana potestas ad nihilum redacta nec posthac^O extollere caput^P imperium potuit, cum principes electores omnia sibi retinerent imperatoremque iure iurando adigerent,^Q ne pignora revocaret. Sigismundus, alter Caroli filius, a rege Hungariae Ludovico^R in spem regni adoptatus est ibique tandem coronam adeptus pugnavit feliciter^S contra Turcos,^T duos^U et XXX regulos securi percussit. Tumultu populari^V captus ac^W viduae, cuius virum occiderat, in custodiam traditus, beneficio linguae libertatem adeptus regnum armis recuperavit. In quo fortunam in utramque partem^X expertus inter viros claros^Y enituit.^Z

[XXXIV. De Venceslao, Bohemorum rege duodecimo, qui et rex Romanorum extitit]

1310

(1) Venceslaus^{AA} aetatis suae anno secundo permittente patre regni Bohemici sceptrum est^{BB} assecutus, exin XV. agens annum cum coniuge sua Iohanna^{CC} apud Belgas in^{DD} Civitate Aquensi Romani regni coronam accepit. Quarto deinde anno pestis saevissima Bohemiam populata est.

1315 (2) In Praga vero quatuor mensibus in una tantum sancti Stephani parochia^{EE} tria milia funerum et L fuere.

(3) Sexto deinde anno regina decessit et altera superducta est ex^{FF} domo Baioaria, nomine Sophia, longe viro suo praestantior.

Vyšehrad opevnil novými hradbami a baštami. Tělo svatého Víta přinesl do Prahy. Most přes Vltavu v Praze, který se za povodní zřítíl, dal znovu postavit. Pražský kostel povýšil na metropolitní; dříve byl podroben mohuškému arcibiskupovi.

(6) Byl by to býval vskutku slavný císař, kdyby byl nevyhledával spíše slávu českého království než římského císařství. Jeho jméno poskvnilo nemálo také to, že se pokusil, ještě za svého života, a to za úplatek, ustanovit svým nástupcem na císařském trůně svého staršího syna Václava. Když totiž pro to nebylo možno kurfiřty lehce získat, nabyt za úplatek toho, čeho nemohl dosáhnout poctivě, neboť slíbil každému kurfiřtu sto tisíc zlatých. Když je nemohl hotově vyplatit, zastavil jim k trvalé škodě císařství obecné poplatky Římské říše. Tím byla římská moc obrácena vníveč a potom už císařství nemohlo pozvednout hlavu, protože kurfiřti všechno drželi pro sebe a zavázali císaře přísahou, že zástavy neodvolá. Druhý Karlův syn Zikmund byl přijat uherským králem Ludvíkem za budoucího nástupce, a když tam konečně získal korunu, bojoval šťastně proti Turkům a třicet dva tureckých pašů dal popraviti sekerou. Vzbouřeným lidem byl zajat a dán pod dozor vdově, jejíhož manžela dal zabít; díky své výmluvnosti dosáhl svobody a bojem získal vládu zpět. V ní zakusil štěstí i neštěstí a vynikl jako slavný muž.

XXXIV. O Václavovi, dvanáctém českém králi, který se stal i králem římským

(1) Václav ve věku dvou let dosáhl s otcovým svolením žezla českého království, potom v patnácti letech získal se svou manželkou Johanou v městě Cáchách na území Belgů korunu římského království.

(2) Čtyři léta nato zpusťovala Čechy hrozná morová rána. V Praze bylo za čtyři měsíce jen v jediné farnosti svatého Štěpána tři tisíce padesát pohřbů.

(3) Po šesti letech zemřela královna a z bavorského panovnického domu byla přivedena druhá, jménem Žofie, a ta daleko předčila svého muže.

^A Vicegradum *A* (al. m. corr. in: Vissegradum) *ORTV*₁*V*₂: Vissegradum *C* // ^B communivit *ACORTV*₁: comunivit *V*₂ // ^C Multaviae *ACORTV*₁: Mulctavie *V*₂ // ^D restauravit *AORTV*₁*V*₂: restaurat *C* // ^E erexit *ACRTV*₁*V*₂: erexit *O* // ^F gloriam *AORTV*₁*V*₂: om. *C* // ^G Romani *CORTV*₁*V*₂: om. *A* // ^H nomini *ACORV*₁*V*₂: nomine *T* // ^I inussit *CORV*₁: inunxit *A* (al. m. corr. in: inussit): inmisit *T*: inunxit *V*₂ // ^J Venceslaum *CORTV*₁: Wenceslaum *A*: Vineslaum *V*₂ // ^K in *CORTV*₁: om. *AV*₂ // ^L adhuc *ACRTV*₁*V*₂: adhuc *O* // ^M pecunia *CORTV*₁*V*₂: peccunia *A* // ^N Hinc *ACRTV*₁*V*₂: huic *O* // ^O posthac *ACV*₁*V*₂: post hoc *ORT* // ^P caput *ACV*₁*V*₂: capud *ORT* // ^Q adigerent *ACORTV*₁: adigerunt *V*₂ // ^R Ludovico *ACORT*: Ludovico *V*₁: Ludoico *V*₂ // ^S feliciter *C*: infeliciter *AORTV*₁*V*₂ // ^T Turcos *ORT*: Thurcos *AV*₁*V*₂: Turcas *C* // ^U duos et XXX regulos *V*₁*V*₂: duos et XX regulos *AORT*: triginta duos Turcarum regulos *C* // ^V populari *CORTV*₁*V*₂: militari *A* (al. m. corr. in: populari) // ^W ac *ACORTV*₁: et *V*₂ // ^X partem *AORTV*₁*V*₂: om. *C* // ^Y claros *ACV*₁*V*₂: clarus *ORT* // ^Z enituit *ACORTV*₁: emicuit *V*₂ // ^{AA} Venceslaus *CORTV*₁: Wenceslaus *A*: Vineslaus *V*₂ // ^{BB} est *AORTV*₁*V*₂: om. *C* // ^{CC} Iohanna *CORTV*₁: Ioanna *AV*₂ // ^{DD} in *AORTV*₁*V*₂: om. *C* // ^{EE} parochia *ACORTV*₂: parochia *V*₁ // ^{FF} ex domo Baioaria *CORV*₁: de domo Bavaria *A*: ex doma Baioaria *T*: de domo Baioarie *V*₂

(4) Inter haec Pragenses populari tumultu exciti^A atque in furorem acti Iudaorum domus^B invadunt, bona eorum diripiunt,^C domos incendunt atque intra^D duas horas, non sexui,^E non aetati parcentes infelicem gentem gladio caedunt. Perisse^F aliquot milia feruntur, servati complurimi infantes misericordia bonorum civium baptismi gratiam acceperunt.^G Calamitosum genus hominum Iudaei inter^H Christianos agentes, qui, ubi paululum abundare^I creduntur, mox tanquam Ihesu^J Christi, Dei nostri, maiestatem contempserint^K aut religioni^L illuserint,^M non fortunas tantum, sed vitam quoque amittunt.

(5) Impune hoc^N apud Pragenses flagitium inultum^O fuit, tum quia populi haud facile corriguntur scelera, tum quia Venceslaus^P desidia corruptus praesenti rerum statu contentus neque praesentia^Q corrigere neque futura ordinare^R curavit.^S Fuit enim Venceslaus^T longe patri absimilis, voluptatum sequax ac labores^U fugiens^V vinique^W prorsus^X quam regni curiosior, ob quam rem captus a baronibus XVII ebdomadis^Y in custodia^Z habitus est. Iohannes, dux Lusatae, et Procopius, marchio Moraviae, magno rei publicae malo eum libertati reddidere.^{AA} Captus est^{BB} et secundo per Sigismundum, Hungariae regem,^{CC} et Alberto, Austriae duci, in custodiam datus. Custodia eius in egregiis aedibus apud Viennam habita, quibus exin^{DD} cognomen Praga datum, quod eas rex Pragensium^{EE} incoluisset. Sed cum parum diligenter custodiretur, fugam eripuit^{FF} regnoque rursus potitus est. Neque tamen vitam mutavit, sed priori^{GG} consuetudine vino ciboque marcens lucemque dormiendo nocti coniungens, ab electoribus imperii comprobante^{HH} Romano pontifice imperio deiectus domi torpens illaudatum^{II} egit aevum.

[| XXXV. De perfida secta Hussitarum
et damnatis articulis professionis illius |]

(1) Sub hoc^{JJ} rege nostra demum memoria aetatis vero suae anno circiter 1345 L perfida^{KK} Hussitarum insania ortum habuit. Cuius et originem et progressum^{LL} hoc loco prosequi animus est, quando ea pestis omnem^{MM} paene Germaniam conturbavit neque adhuc extincta regni Bohemici magnam partem occupat.

^A exciti AORTV₁V₂: excitati CV₂//^B domus ACORTV₁: domos V₂//^C diripiunt ACRTV₁V₂: diripiunt O//^D intra AORTV₁V₂: inter C//^E sexui ACORV₁V₂: sexu T//^F Perisse AORTV₁V₂: periisse C//^G acceperunt AORTV₁V₂: acceperunt C//^H inter CORTV₁V₂: intra A//^I abundare ACORTV₁: habundare V₂//^J Ihesu ACORTV₂: Iesu V₁//^K contempserint AORTV₁V₂: contempserunt C//^L religioni ACV₁V₂: religionem O: religione RT//^M illuserint AORTV₁V₂: illuserunt C//^N hoc AORTV₁V₂: om. C//^O inultum RV₁V₂: multum AOT: om. C//^P Venceslaus CORTV₁: Wenceslaus A: Venceslaus V₂//^Q praesentia V₁V₂: peccata AORT: praeterita C//^R ordinare AORTV₁V₂: om. C//^S curavit AORTV₁V₂: curavit praecavere C//^T Venceslaus CORTV₁: Wenceslaus A: Venceslaus V₂//^U labores ACORTV₁: laborum V₂//^V fugiens AORTV₁V₂: refugiens C//^W vinique AORTV₁V₂: vini quam C//^X prorsus quam regni AORTV₁V₂: prorsus regni C//^Y ebdomadis AORTV₁V₂: ebdomadas C//^Z custodia ACORV₁V₂: custodiam T//^{AA} reddidere AORTV₁V₂: reddiderunt C//^{BB} est AORTV₁V₂: om. C//^{CC} regem AORTV₁V₂: regem fratrem suum C//^{DD} exin ORTV₁V₂: exinde AC//^{EE} Pragensium ACV₁V₂: Pragensis ORT//^{FF} eripuit AORTV₁V₂: arripuit C//^{GG} priori ACORTV₁: priore V₂//^{HH} comprobante ACORV₁V₂: comprobante T//^{II} illaudatum ACORTV₁: inlaudatus V₂//^{JJ} hoc rege ACORTV₁: hoc vero rege V₂//^{KK} perfida ACORV₁V₂: perfidia T//^{LL} progressum ACV₁V₂: processum ORT//^{MM} omnem ACRTV₁V₂: omne O

(4) Pražané zatím, podníceni lidovou vzpourou a rozrušení, vtrhnou do domů Židů, rozchvátí jejich majetek, zapálí domy a během dvou hodin pobijí ten nešťastný národ mečem, bez ohledu na věk a pohlaví. Zahynulo jich prý několik tisíc; mnoho dětí bylo zachráněno milosrdenstvím dobrých měšťanů a přijalo milost křtu. Je to ubohý lidský rod, Židé žijící mezi křesťany, kteří, jakmile se zdá, že jsou jen trochu majetní, pro domněnku, že pohrdají velebností Ježíše Krista, našeho Boha, nebo se vysmívají náboženství, hned ztrácejí nejen majetek, ale i život.

(5) Tato hanebnost byla pro Pražany beztrestná a zůstala nepomstěna jednak proto, že zločiny lidu se nesebnádo napravují, jednak proto, že Václav, zkažený nečinností, byl spokojen současným stavem věcí a nestaral se ani o nápravu přítomnosti, ani o uspořádání budoucnosti. Václav byl totiž zcela nepodobný otci, vyhledával rozkoše, vyhýbal se práci a zajímal se více o víno než o království; proto byl pány zajat a po sedmáct týdnů vězněn. Pán Lužice Jan a markrabí moravský Prokop mu vrátili k velké škodě země svobodu. Podruhé byl zajat uherským králem Zikmundem a dán pod dozor rakouského vévody Albrechta. Jeho vězením byl výstavný dům ve Vídni, jemuž bylo později dáno jméno Praha, protože jej obýval pražský král. Poněvadž však byl nepečlivě hlídán, uprchl a opět se zmocnil vlády. Přece však způsob života nezměnil, ale podle svého dřívějšího zvyku zmožen vínem a jídlem spojoval spánkem den s nocí. S papežovým souhlasem byl kurfiřty zbaven vlády a doma v zahálce vedl neslavný život.

XXXV. O proradné sektě husitů
a zavržených artikulech tohoto vyznání

(1) Za tohoto krále, když mu bylo asi padesát let, tedy už za naší paměti, vzniklo proradné husitské šílenství. Jeho vznik a vývoj hodlám na tomto místě sledovat, protože tato nákaza uvedla ve zmatek téměř celé Německo a dosud nevyhlazena udržuje se ve velké části českého království.